

Månadens etolog – Maj 2017

Månadens tema: Omriktade sugbeteenden och och välfärd hos mjölkkor

Den här månaden kommer jag, Therese Alvegard, att skriva inlägg om kor, och inte vilka kor som helst, utan mjölkkor! Jag är etolog med master i husdjursvetenskap som har valt att rikta mitt fokus mot just mjölkkor. Min kandidat tog jag på Etologi och djurskyddsprogrammet på Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) när utbildningen fortfarande gick i Skara. Parallellt med studierna valde jag att arbeta med mjölkkor, något som jag sedan fortsatte med när jag flyttade till Uppsala för att läsa en master i husdjursvetenskap vid SLU där. Idag arbetar jag som husdjurslärare på en gymnasieskola, så mycket kor blir det!

Mitt examensarbete handlade om parhållning av kalvar och hur det påverkar omriktat sugbeteende och tillväxt. Den här månaden kommer ni därför bland annat att få läsa om vad omriktat sugbeteende är, om mitt examensarbete och resultatet i det samt om andra oönskade beteenden och hur vi som djurhållare kan arbeta med dem.

Frågor och svar

Modersbeteenden hos mjölkkor

Vi har numera inte längre mjölkkor utan dikor. De första dikorna har varit fantastiska och skött om sina kalvar och inga problem alls. Nu i år har det dock varit några kvigor som inte alls fattat att de blivit mammor och egentligen saknat vilja att sköta om och mata sina barn. Så mina frågor är: hur fungerar mekanismen som gör att moderskänslorna slår igång? Finns det något som kan störa den mekanismen? Kan man på något sätt hjälpa igång en kviga som har problem med detta?

Svar

Hej,

Hormoner spelar en avgörande roll vid kalvning och vad gäller moderskänslorna är det hormonet oxytocin som stimulerar kon att ta hand om och vårda sin kalv. Oxytocin frisätts i hjärnan under kalvningen och det är närvaron av just oxytocin i hjärnan som anses vara nödvändig för att skapa bandet mellan ko-kalv som moder-avkomma.

Det har setts att förstakalvare frisätter mindre oxytocin är äldre kor vilket tillsammans med brist på erfarenhet hos förstakalvaren kan förklara varför förstakalvare oftare överger eller stöter bort sin kalv. Förstakalvare är ofta låga i rang och om de inte ges möjlighet att gå undan i samband med kalvning ökar risken för att äldre kor kommer och stör henne och till och med stjäla kalven.

Fostervattnet och -slemmet är en viktig trigger som stimulerar fortsatta modersbeteenden. Om en ko inte verkar intresserad av att slicka på sin kalv kan ni testa att smeta vätskorna kring munnen och på tungan på henne. Fungerar inte det kan ni välja att t.ex. strö lite kraftfoder på kalven för att få kon att börja slicka på kalven. Ofta dras kalven bara fram till framför kon men detta räcker då kanske inte.

Det som anses vara den främsta faktorn till att kor inte visar något intresse av sin kalv är när hon har behövt hjälp vid kalvningen. Detta är inte särskilt förvånande då det ofta innebär mer smärta och stress för korna när skötarna/veterinären är inne och behöver hjälpa till än om hon kalvat själv. Hormonutsöndringen påverkas av detta och då också kons beteenden. Samtidigt är kalvar som behövs dras ut ofta slöare än kalvar som föds naturligt; en kalv som är mer vaken och t.ex. lyfter huvudet eller skakar på det stimulerar en starkare respons från kon än en kalv som ligger helt utslagen.

För vissa förstakalvare kan det dröja upp till 12-24 timmar innan de blir intresserade av kalven; detta hänger då ihop med att juvret har fyllts på. Vid diande frisätts också oxytocin så att hjälpa en kalv att dia en motsträvig nykalvad ko kan trigga modersbeteenden.

Det är osäkert huruvida en injektion med oxytocin kan stimulera modersbeteenden då det snabbt tas upp i blodet och troligen inte hinner höja nivån i hjärnan tillräckligt.

Jag skulle säga att det bästa en kan göra är att se till att alla kor har möjlighet att gå undan i samband med kalvning, att det är lugnt och utan störningsmoment samt att om kon inte börjar slicka på kalven att ni försöker stimulera henne genom att smeta fostervätskor kring och i munnen på henne (eller lägga kraftfoder på kalven). Hjälp även kalven att komma fram att dia. Det mesta här är ju självklarheter men jag hoppas att du ändå känner att du fick någon klarhet och svar på dina frågor.

Med vänlig hälsning

Therese Alvegard

Månadens Etolog Maj
